

- gminy — Dobryszce, Gomunice, Górkowice, Kamięnsk, Kluczewsko, Kobięle Wielkie, Kodrąb, Lgota Wielka, Ładzice, Łęki Szlacheckie, Masłowice, Przedbórz, Radomsko, Ręczno i Wielgomłynny.”;
- b) w ust. 34 dotyczącym województwa radomskiego:
- dotychczasowy pkt 3 oznacza się jako pkt 5;
  - a pkt 4 i 5 odpowiednio jako pkt 3 i 4;
  - w pkt 3 skreśla się wyraz „Mirów”;
  - pkt 4 otrzymuje brzmienie:
- „4) Prokuraturę Rejonową w Radomiu, obejmującą terytorialnym zakresem działania:
- miasta — Radom i Skaryszew,
gminy — Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Kowala, Mirów, Oronsko, Przytyk, Skaryszew, Wierzbica, Wolanów i Zakrzew.”;
- c) w ust. 36 dotyczącym województwa siedleckiego:
- w pkt 1 skreśla się wyraz „Kolbiel”;
  - w pkt 2 skreśla się wyraz „Wiśniew”;
  - w pkt 3 po wyrazie „Jakubów” dodaje się wyraz „Kolbiel”, a wyraz „Starachówka” zastępuje się wyrazem „Strachówka”;
  - w pkt 4 po wyrazie „Suchożebry” dodaje się wyraz „Wiśniew”;
- d) w ust. 42 dotyczącym województwa tarnobrzesciego w pkt 5 wyrazy „miasto — Staszów” zastępuje się wyrazami „miasta — Połaniec i Staszów”;
- e) w ust. 45 dotyczącym województwa wałbrzyskiego:
- w pkt 3 skreśla się dwukrotnie użyte wyrazy „Nowa Ruda” i „Radków”;
  - w pkt 5 skreśla się dwukrotnie użyty wyraz „Głuszycza”;
  - pkt 4 otrzymuje brzmienie:
- „4) Prokuraturę Rejonową w Nowej Rudzie, obejmującą terytorialnym zakresem działania:
- miasta — Głuszycza, Nowa Ruda i Radków,
gminy — Głuszycza, Nowa Ruda i Radków.”;
- dotychczasowe pkt 4, 5 i 6 oznacza się odpowiednio jako pkt 5, 6 i 7;
- f) w ust. 46 dotyczącym województwa wrocławskiego:
- w pkt 1 skreśla się wyraz „Bądkowo”;
  - w pkt 3 po wyrazie „gminy —” dodaje się wyraz „Bądkowo”;
  - w pkt 5 po wyrazie „Chodecz” dodaje się wyraz „Fabianki”, a wyrazy „Szpetal Górny” skreśla się.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1980 r.

Prokurator Generalny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej:
L. Czubiński

43

ZARZĄDZENIE PREZESA WYŻSZEGO URZĘDU GÓRNICZEGO

z dnia 5 marca 1980 r.

w sprawie ochrony zdrowia pracowników zatrudnionych w podziemnych zakładach górniczych przed działaniem pyłów.

Na podstawie § 236 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 1969 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego w podziemnych zakładach górniczych (Dz. U. z 1969 r. Nr 24, poz. 176 i z 1973 r. Nr 29, poz. 165) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zarządzenie określa:

- 1) sposób i częstotliwość przeprowadzania pomiarów stężenia zapylenia powietrza oraz przeprowadzania analiz pyłu.
- 2) wytyczne dopuszczalnego stężenia zapylenia powietrza kopalnianego,
- 3) zasady podziału wyrobisk i pomieszczeń na odpowiednie stopnie zagrożenia ze względu na zapylenie oraz zawartość wolnej krzemionki w pyłe,
- 4) zasady profilaktyki technicznej dla ochrony pracowników przed pyłicą.

§ 2. Przepisy zarządzenia stosuje się:

- 1) w podziemnych wyrobiskach górniczych oraz

2) w pomieszczeniach na powierzchni, związanych bezpośrednio z prowadzeniem ruchu w podziemnych wyrobiskach,
podziemnych zakładów górniczych, w których występuje lub może wystąpić zapylenie powietrza oraz w których zatrudnia się pracowników.

§ 3. 1. Pomiary stężenia zapylenia powietrza wykonuje się sposobem grawimetrycznym, określając masę pyłu frakcji wdychalnej, wyrażoną w miligramach, zawartą w 1 m³ powietrza, a przy zawartości w pyłe wolnej krzemionki poniżej 2% — określając masę pyłu całkowitego w miligramach, zawartą w 1 m³ powietrza.

2. Do pomiarów stężenia zapylenia powietrza należy stosować tylko sprzęt pomiarowy, którego typ jest dopuszczony do użytku przez Wyższy Urząd Górniczy po zasięgnięciu opinii Głównego Instytutu Górnictwa.

§ 4. 1. W podziemnych wyrobiskach górniczych, w zależności od sposobu przewietrzania, pomiary stężenia zapylenia powietrza wykonuje się w następujących miejscach:

Rodzaj wyrobiska	Sposób przewietrzania	Miejsce pomiaru
ściany	prąd przepływowy, który na wylocie ze ściany nie rozdziela się lub nie łączy z innym prądem powietrza	w chodniku wentylacyjnym w odległości 15—20 m od wylotu ze ściany
ściany	prąd przepływowy, który na wylocie ze ściany rozdziela się lub łączy z innym prądem powietrza	w ścianie w odległości 5—15 m przed wylotem
zabierki, komory, zespoły komór w systemie filarowo-komorowym i wyrobiska korytarzowe	prąd przepływowy	w odległości 15—20 m za ostatnim źródłem zapylenia w kierunku przepływu powietrza
zabierki, komory, wyrobiska korytarzowe i szyby	wentylacja odrębna	w odległości do 20 m od czola przodka

2. W pomieszczeniach na powierzchni pomiary stężenia zapylenia powietrza wykonuje się w strefie otaczającej stanowisko pracy.

§ 5. 1. Każdy pomiar stężenia zapylenia powietrza powinien trwać nie mniej niż 6 godzin i powinien być wykonany w czasie trwania procesu produkcyjnego.

2. W czasie wykonywania pomiarów wlot do pyłomierza powinien być usytuowany w kierunku przeciwnym do kierunku przepływu powietrza.

§ 6. 1. Pomiary stężenia zapylenia powietrza, w zależności od występującego stopnia zagrożenia, określonego w § 11, należy wykonywać:

- 1) raz na trzy miesiące — przy zagrożeniu pierwszego stopnia,
- 2) raz na miesiąc — przy zagrożeniu drugiego stopnia,
- 3) trzy razy w miesiącu — przy zagrożeniu trzeciego stopnia.

2. Pomiary należy również wykonywać każdorazowo po rozpoczęciu nowego wyrobiska górniczego, a także po oddaniu do ruchu nowego obiektu albo urządzenia, przy których pracy może wystąpić zapylenie powietrza, oraz po wprowadzeniu zmian technologicznych w procesie produkcyjnym, powodujących zmiany w stężeniu zapylenia powietrza.

§ 7. Wolną krzemionkę w pyłe należy oznaczać metodą dopuszczoną do stosowania przez Głównego Inspektora Sanitarnego na wniosek właściwego ministra.

§ 8. Pył do oznaczania zawartości wolnej krzemionki należy pobierać bezpośrednio z powietrza w miejscach określonych w § 4.

§ 9. Pomiary stężenia zapylenia powietrza, pobieranie pyłu do analizy na zawartość krzemionki i oznaczenie zawartości wolnej krzemionki wykonują odpowiednio przeszkoleni pracownicy.

§ 10. Zależnie od zawartości wolnej krzemionki w pyłe ustala się następujące dopuszczalne stężenia zapylenia powietrza, wyrażone w mg/m^3 powietrza:

Rodzaj zapylenia	Dopuszczalne stężenia zapylenia powietrza przy zawartości wolnej krzemionki (SiO_2) w pyłe			
	poniżej 2%	od 2% do 10%	powyżej 10% do 70%	powyżej 70%
pył całkowity mg/m^3	10	4	2	1
pył frakcji wdychalnej mg/m^3	—	2	1	0,3

§ 11. Podziemne wyrobiska górnicze oraz pomieszczenia na powierzchni, wymienione w § 2, dzieli się ze względu na zapylenie powietrza pyłem całkowitym i pyłem frakcji wdychalnej, wyrażonymi w mg/m^3 , oraz ze względu na zawartość wolnej krzemionki w pyłe na następujące stopnie zagrożenia:

Stopień zagrożenia	Rodzaj zapylenia powietrza	Zawartość wolnej krzemionki (SiO_2) w pyłe			
		poniżej 2%	od 2% do 10%	powyżej 10% do 70%	powyżej 70%
pierwszy	pył całkowity mg/m^3	poniżej 20	poniżej 8	poniżej 4	poniżej 2
	pył frakcji wdychalnej mg/m^3	—	poniżej 4	poniżej 2	poniżej 0,6
drugi	pył całkowity mg/m^3	20—40	8—16	4—8	2—4
	pył frakcji wdychalnej mg/m^3	—	4—8	2—4	0,6—1,2
trzeci	pył całkowity mg/m^3	powyżej 40	powyżej 16	powyżej 8	powyżej 4
	pył frakcji wdychalnej mg/m^3	—	powyżej 8	powyżej 4	powyżej 1,2

§ 12. Kierownik podziemnego zakładu górniczego dokonuje podziału wszystkich podziemnych wyrobisk oraz pomieszczeń na powierzchni na odpowiednie stopnie zagrożenia, określone w § 11.

§ 13. 1. Podziału na poszczególne stopnie zagrożenia dokonuje się na podstawie obliczenia średniej arytmetycznej wyników trzech kolejnych pomiarów stężenia zapylenia powietrza.

2. Podziału, o którym mowa w ust. 1, dokonuje się każdorazowo, w okresie nie przekraczającym czterech tygodni:

- 1) od rozpoczęcia drążenia nowego wyrobiska górniczego,
- 2) od oddania do ruchu nowego obiektu lub urządzenia, którego praca powoduje zapylenie powietrza,

- 3) od wprowadzenia zmian technologicznych w procesie produkcyjnym, powodujących zmiany stężenia zapylenia powietrza.

3. Podział, o którym mowa w ust. 1 i 2, należy aktualizować na podstawie wyników pomiarów stężenia zapylenia powietrza, przeprowadzonych — zgodnie z terminami określonymi w § 6 — w ciągu 5 dni po zakończeniu miesiąca, w którym dokonano pomiaru.

§ 14. O dokonaniu podziału podziemnych wyrobisk górniczych oraz pomieszczeń na powierzchni na poszczególne stopnie zagrożenia powinny być zawiadomione zainteresowane osoby dozoru ruchu podziemnego zakładu górniczego oraz kierownik właściwej lekarskiej przychodni w celu ustalenia rozmiaru i zakresu profilaktyki.

§ 15. W podziemnych wyrobiskach górniczych i w pomieszczeniach, na powierzchni, wymienionych w § 2, do czasu zaliczenia ich do odpowiednich stopni zagrożenia, należy stosować wymagania określone w § 6 ust. 1 pkt 3 i § 21 ust. 1.

§ 16. W zależności od wyników pomiarów stężenia zapylenia powietrza i analizy pyłu na zawartość wolnej krzemionki oraz od dokonanego podziału na stopnie zagrożenia podziemny zakład górniczy, uwzględniając warunki naturalne i techniczne, stosuje kompleksowo odpowiednie metody zwalczania zapylenia powietrza, polegające w szczególności na:

- 1) niedopuszczaniu do rozprzestrzeniania się obłoków pyłowych przez stosowanie sprawnych układów zraszania, odpylania lub innych,
- 2) stosowaniu przepłuczki wodnej lub odsysania zwiercin przy wierceniu otworów w skałach, z wyjątkiem calizny węglowej,
- 3) zmywaniu lub unieszkodliwianiu pyłów osiadłych,
- 4) stosowaniu środków chemicznych podnoszących sprawność metod zwalczania zapylenia,
- 5) nawilżaniu pokładów węgla kamiennego.

§ 17. Stosowane urządzenia i środki do zwalczania zapylenia powietrza powinny unieszkodliwiać przede wszystkim pyły frakcji wdychalnej.

§ 18. Do zwalczania zapylenia powietrza wolno stosować tylko środki chemiczne dopuszczone do użytku w zakładach górniczych przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

§ 19. Woda stosowana do urządzeń zraszających powinna pod względem bakteriologicznym odpowiadać normom ustalonym dla wody do picia.

§ 20. Zabrania się:

- 1) wiercenia otworów w skałach — z wyjątkiem calizny węglowej — zawierających wolną krzemionkę, bez stosowania przepłuczki lub odsysania zwiercin,
- 2) stosowania maszyn i urządzeń, które w czasie pracy powodują zapylenie powietrza i nie są wyposażone w sprawnie działające urządzenia zapobiegające zapyleniu powietrza,
- 3) stosowania niesprawnie działających urządzeń i środków do zwalczania zapylenia powietrza.

§ 21. 1. Pracownicy zatrudnieni w podziemnych wyrobiskach górniczych oraz w pomieszczeniach na powierzchni zakwalifikowanych do drugiego i trzeciego stopnia zagrożenia powinni być zaopatrzeni w sprzęt ochrony osobistej dróg oddechowych. Pracownicy obowiązani są stosować ten sprzęt.

2. Do ochrony dróg oddechowych przed szkodliwym działaniem pyłów wolno stosować tylko sprzęt ochrony osobistej, którego typ jest dopuszczony do użytku przez Centralny Instytut Ochrony Pracy.

3. Podziemny zakład górniczy jest obowiązany kontrolować prawidłowe stosowanie przez pracowników przydzielonego im sprzętu ochrony osobistej.

§ 22. Traci moc zarządzenie Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 5 lutego 1970 r. w sprawie ochrony zdrowia pracowników zatrudnionych w podziemnych zakładach górniczych przed działaniem pyłów (Monitor Polski Nr 5, poz. 52).

§ 23. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego: W. Naglik

Redakcja: Urząd Rady Ministrów — Biuro Prawne, Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3.
Administracja: Administracja Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, ul. Powiśńska 69/71
00-979 Warszawa (skrytka pocztowa 81), tel. 28-90 01 w 608 i 42-14-78.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów
w Zakładach Graficznych „Tamka”, Zakład nr 1, Warszawa, ul. Tamka 3.

Zam. 13-289/80.

Cena 4,00 zł